

Æ blir sett, æ blir hørt

Hvilke erfaringer har pedagogen med å ivareta toddlernes medvirkning på tur?

Vilde Årøen Lykke

Kandidatnummer: 9

Bacheloroppgave

BNBAC3900

Barnehagelærerutdanning med vekt på natur og friluftsliv

Trondheim april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Gjennom studiet «barnehagelærer med vekt på natur og friluftsliv» ved Dronning Mauds Minne Høgskole, har jeg utviklet et sterkt engasjement for å gi barn gode opplevelser på tur. Kunnskapen jeg har tilegnet meg har vist meg hvilke muligheter som ligger i godt pedagogisk arbeid ute og på tur. Denne bacheloroppgaven har bidratt til at jeg har fått mer kunnskap, nye perspektiver og økt forståelse for temaet.

Takk til faglærere og forelesere som gjennom sitt engasjement har bidratt med kunnskap og forståelse for yrket som barnehagelærer, og fremmet hvilken forskjell godt pedagogisk arbeid kan gjøre for barn og foreldre i barnehagen.

Jeg vil gi en takk til støttende og engasjerte medstudenter og studentassistenter. En ekstra takk til medstudent Emilie Englund Mathisen for et godt og lærerikt samarbeid med innsamling og analyse av datamaterialet.

Takk til alle informanter som har stilt opp og delt av sine erfaringer.

Siste takk går til veilederne mine, Anna Maria Billing og Mariann Doseh. Med deres faglige veiledning og støttende ord underveis i prosessen har jeg vært motivert for å hele veien søke utvikling og forbedring av teksten.

Hjertelig takk!

Vilde Årøen Lykke

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	4
1.1 Begrunnelse for valg av tema	4
1.2 Oppgavens problemstilling og avgrensning	5
1.3 Oppgavens struktur	6
2.0 Teori	6
2.1 Medvirkning i barnehagen	6
2.1.1 Barn som likeverdige subjekter og gode relasjoner	6
2.1.2 Medvirkning i et demokratisk perspektiv.....	7
2.1.3 Medvirkning gjennom lekende samspill	8
2.2 Pedagogen i møte med toddlere	8
2.2.1 Persepsjons-fenomenologi	9
2.2.2 Barnlig dynamikk	9
2.3 Tur med toddlere	10
2.3.1 Trygg base	10
2.3.2 Rutiner og samarbeid	11
2.3.3 Den døde musens pedagogikk	11
3.0 Metode	12
3.1 Om metode	12
3.2 Valg av metode og forskningsdesign	13
3.3 Utvalg av informanter og intervjuguide	13
3.4 Innsamling av data	14
3.5 Kvalitetsvurdering	15
3.5.1 Pålitelighet	15
3.5.2 Troverdighet	15
3.5.3 Overførbarhet	16
3.6 Etske retningslinjer.....	16
3.6.1 Personvern	16
4.0 Analyse	17
4.1 Fenomenologisk analyse	17
4.2 Funn presentert i tabell og modeller.....	19
5.0 Presentasjon og drøfting av funn	21
5.1 Medvirkning	21
5.1.1 Forståelse av medvirkning i barnehagen	21
5.1.2 Medvirkning på tur	22

5.2 Kultur	24
5.2.1 Barnesyn	24
5.2.2 Gode relasjoner	25
5.2.3 Turglede	25
5.3 Planlegging	27
5.3.1 Ressurser og samarbeid	27
5.3.2 Rutiner og tilrettelegging	28
6.0 Oppsummering og konklusjon	30
Referanser	32
Vedlegg 1: Informasjons og samtykkeskjema	35
Vedlegg 2: Intervjuguide	38

1.0 Innledning

I det innledende kapittelet vil jeg gjøre rede for valg av tema med bakgrunn i mine interesser og min studiefordypning, og se på temaets aktualitet i dagens barnehage. Videre vil jeg se på oppgavens problemstilling og avgrensning. Deretter gis en oversikt over oppgavens videre struktur og oppbygning.

1.1 Begrunnelse for valg av tema

Det har de siste årene skjedd flere store endringer i norske barnehager. Barnehager har gått fra å være et omsorgstilbud til å gå i retning av å være en læringsarena for barn. Omsorg står enda helt sentralt i barnehagen, samtidig som læring, danning og demokrati stadig får en større plass (Jansen, 2016, s. 23). I tillegg til dette har andelen 1-2 åringer som går i barnehagen økt betraktelig. I 2000 hadde 27 prosent av Norges 1-åringer plass i barnehagen. I 2016 hadde tallet økt til 72 prosent for 1-åringer, og 92 prosent for 2-åringer (Korsvold, 2022). Det har derfor tidligere ikke vært så mange barn under tre år i barnehagen, og det har derfor lenge vært liten oppmerksomhet rettet mot de yngste barna både i utdanningen og i barnehageforskningen (Greve, 2022, s. 117). Arbeidet med læring, danning og demokrati gjelder også de yngste barna i barnehagen, dette blir presisert i rammeplanen for barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2018). Greve mener det viktigste barnehagen kan bidra med overfor alle barn, er å gi barna en grunnleggende selvtillit og en forståelse av at hver og en har en betydning og kan gjøre en forskjell (Greve, 2022, s. 118). Medvirkning blir en sentral del av dette arbeidet, fordi barn gjennom medvirkning får erfaring med at deres mening har en verdi og at andres også har det. Rammeplanen presiserer at alle barn skal erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen, også de yngste (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 21).

Jeg bestemte meg tidlig for at bacheloroppgaven min skulle sette søkelys på de yngste barna i barnehagen. Gjennom studiet har jeg opplevd at det har vært lagt mest vekt på de eldste barna, og jeg ønsket derfor mer kunnskap om de yngste barna. I min siste praksisperiode var jeg på en småbarnsavdeling. Med min fordypning i natur og friluftsliv la jeg ekstra vekt på det pedagogisk arbeidet ute og på tur. Sammen med praksislærer reflekterte jeg mye over det å være på tur med de yngste barna. Praksislærer og personalet opplevde at det kunne være krevende å skape gode turer for barna i alderen 1-2 år. Gjennom bacheloroppgaven ønsket jeg derfor å undersøke tur med de yngste barna nærmere.

Videre har tv-serien «Mina og meg» vært en inspirasjonskilde for valg av tema (TV2, 2021). I serien følger vi pappa Alexander Read og datteren Mina på 5 år når de går en 400 kilometer lang ekspedisjon på ski over Finnmarksvidda. Mina har fra hun var 2 år gammel vært med pappa på lengre turer både sommer og vinter (Read, Mina og meg, 2020). I et intervju knyttet til serien «Mina og meg» fikk Alexander Read spørsmål om hva som var utfordrende med å ha med en 5 åring på en slik tur. På det svarte han «Det er meg. Jeg må ikke tro at mitt voksenhode får oss til Alta. Det er det Mina sin verden som gjør. Barnsligheten, leken, kreativiteten og trollene» (Read, 2021). Når jeg ser på serien og leser intervjuet med Alexander, så har jeg tenkt mye på betydningen av barns medvirkning på tur. I serien får Mina bare medvirke innenfor de rammene som Alexander setter for turen. Samtidig synes jeg serien er med på å vise hva som er mulig å oppnå ved å gi barn medvirkning på tur. Jeg ble derfor nysgjerrig på hvilke erfaringer pedagogene i barnehagen hadde med å gi de yngste barna medvirkning på tur.

1.2 Oppgavens problemstilling og avgrensning

Jeg ønsket å formulere en problemstilling ut ifra temaet «de yngste barnas medvirkning på tur». I dialog med veiledere kom jeg frem til at jeg ønsket å undersøke hvilke erfaringer pedagogene i barnehagen har med å gi de yngste barna medvirkning på tur. Videre kom vi frem til at jeg skulle legge vekt på barna i alderen 1-2 år. I denne alderen er både motorikk og språk enda under tidlig utvikling, noe som vil påvirke arbeidet med både tur og medvirkning.

Sammen med mine veiledere kom jeg frem til problemstillingen:

Hvilke erfaringer har pedagogen med å ivareta toddlernes medvirkning på tur?

For å avgrense oppgaven er pedagogen en barnehagelærer med barnehagelærerutdanning, og tur er all ferdsel utenfor barnehagens gjerde. Toddler er den engelske betegnelsen for ett- og toårige barn, og betyr «den som stabber og går» (Haugen, et al, 2021, s. 13) Denne oppgaven tar derfor for seg barn i alderen 1-2 år. Spørsmålet om å ivareta toddlernes medvirkning på tur tar også opp de mulighetene toddlerne har til å påvirke på tur, og hvilke rammer som kan gi rom for dette.

1.3 Oppgavens struktur

Denne bacheloroppgaven vil først inneholde et teorikapittel hvor teori som er aktuell og knyttet til problemstillingen vil bli presentert. Videre vil metodekapittelet gjøre rede for valg av metode, innsamling av data og metodekritikk. Analysen av datamaterialet vil bli presentert gjennom modeller i et eget kapittel om analyse. I kapittelet presentasjon og drøfting av funn vil jeg drøfte funn i analysen og teori i lys av oppgavens problemstilling. I det siste kapittelet oppsummeres oppgaven.

2.0 Teori

Her vil jeg gjøre rede for teori som er relevant for problemstillingen: «Hvilke erfaringer har pedagoger med å ivareta todplers medvirkning på tur?» Medvirkning står sentralt i problemstillingen. Derfor gjør jeg rede for teori om medvirkning i barnehagen, medvirkning i et demokratisk perspektiv og medvirkning i et lekende samspill. Videre vil pedagogens rolle i møtet med toddlerne ses i lys av teori om todplers kroppslige og lekende væremåte. Til slutt vil jeg trekke frem teori om pedagogikk knyttet til tur i barnehagen.

2.1 Medvirkning i barnehagen

Barns rett til medvirkning er sterkt forankret gjennom norsk lov. Denne rettigheten kommer tydelig frem i FNs barnekonvensjon artikkel 12 (FNs barnekonvensjon, 1989, §12-1), og i «Lov om barnehagen» (Barnehageloven, 1997, §3-5). Barns rett til medvirkning handler om barns rett til å si sin mening og ha innvirkning i saker som angår dem. Barns medvirkning står sentralt i barnehagens arbeid, og det er pedagoger og personalets ansvar at barnas rett til medvirkning ivaretas. I rammeplanen for barnehagen presiseres dette, barnehagen skal legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 21). Videre blir det tydeliggjort at dette er en mulighet alle barna skal få, også de minste barna som kommuniserer på andre måter enn gjennom tale (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 21). I dette delkapittelet belyses forståelser av todplers medvirkning, og hvordan de kan få medvirke i praksis.

2.1.1 Barn som likeverdige subjekter og gode relasjoner

Som forfatter fikk Astrid Lindgren tidlig i karrieren kritikk for bøkene om Pippi, bøkene utfordret manges syn på barn på den tiden. I et intervju ble Lindgren spurt om hvordan hun så på oppdragelsesdebatten i Sverige. På det svarte hun: «Jeg skulle virkelig ønske at vi godt voksne snart kunne lære oss å respektere barn. For alvor innse at små barn er også mennesker,

og ta konsekvensen av dette» (Andersen, 2015). Dagens barnesyn, pedagogikk og barns rettighet til medvirkning er en direkte konsekvens av at voksne har begynt å se små barn som mennesker. Innen pedagogikken kaller vi et slikt barnesyn en subjekt-subjekt-holdning. En subjekt-subjekt-holdning tilsvarer en anerkjennende holdning, der pedagogen møter barn som likeverdige mennesker (Schibbye & Løvlie, 2018, s. 51). En slik måte å møte barn på legger hele grunnlaget for arbeidet med barns medvirkning. Dette fordi vi virkelig må mene at barn på lik linje med voksne har ønsker og meninger som de har behov for å dele. At barn på lik linje med voksne trenger å bli tatt på alvor, og at de trenger å få innflytelse på eget liv.

Gode relasjoner mellom toddlerne og barnehagens personale er viktig i mange sammenhenger, også når det gjelder medvirkning. Toddlerne er i stor grad avhengige av og prisgitt voksnes kompetanse til å imøtekomme og være sensitive for deres ønsker (Kristiansen, 2019, s. 56). Toddlerne trenger trygge voksne rundt seg, som ser og forstår toddlerne og møter dem som likeverdige subjekter. Uten lyttende og sensitive voksne blir det vanskelig for barnet å dele og bearbeide opplevelsene sine (Schibbye & Løvlie, 2018, s. 23). Skal toddlerne være med å medvirke må, de ønske å dele opplevelsene sine med personalet og de andre barna. Derfor blir gode relasjoner viktig i arbeidet med medvirkning.

2.1.2 Medvirkning i et demokratisk perspektiv

Medvirkning har egenverdi for barnet ved at barnet vil kunne føle seg sett og respektert. Samtidig vil erfaringen med medvirkning ha en viktig nytteverdi for barnet, ved at barnet får erfaring med demokrati. Barn som erfarer å bli lyttet til og som opplever at engasjementet og initiativ har virkning, kan opprettholde viljen og ønsket om deltakelse (Kristiansen, 2018, s. 211). Arbeidet med medvirkning i barnehagen blir derfor også viktig i et demokratisk perspektiv. Larsen og Slåtten viser i boken «En bok om oppvekst» hvordan selvbestemmelse, medbestemmelse og medvirkning kan forstås gjennom ulike former for demokrati (Larsen & Slåtten, 2020, s. 305). Selvbestemmelse kan knyttes til en liberalistisk forståelse, her rettes oppmerksomheten mot valgfrihet og frihet for hvert barn til selv å ta beslutninger. Det kan være at toddlerne selv får bestemme hvilken bamse som skal være med i vognen under sovestunden. Medbestemmelse kan knyttes til flertallsdemokrati, som er et system hvor beslutninger tas på bakgrunn av hva et flertall av barna vil. Ønsker et flertall av toddlerne å lese boken om «Den lille Larven», er det den som blir lest. Medvirkning blir knyttet til deliberativt demokrati, og legger opp til en medvirkningspraksis hvor samtale mellom barna er det sentrale (Larsen & Slåtten, 2020, s. 305) Her blir det igjen viktig med en fenomenologisk forståelse (se kapittel 2.2) av toddlerne, fordi «samtale» ikke utelukkende må

forstås som verbal kommunikasjon. Toddlerne kommuniserer først og fremst gjennom kroppslige handlinger, både mellom hverandre og med voksne.

2.1.3 Medvirkning gjennom lekende samspill

Bae er professor i barnehagepedagogikk og har over lang tid bidratt med kunnskap om barns medvirkning i barnehagen. I boken «Medvirkning i barnehagen» viser hun til et prosjekt hvor hun jobbet med å bevisstgjøre barnehagepersonalet på en småbarnsavdeling om medvirkningspotensialet i lek (Bae, 2012, s. 41). En slik bevisstgjøring vil stå sentralt i arbeidet med å få medvirkning inn i det daglige arbeidet på en småbarnsavdeling. I prosjektet så personalet hvordan toddlerne delte tanker og meninger, og påvirket hverandre og voksne gjennom sitt lekende samspill. I situasjoner som måltid og påkledning som var voksenstyrte, tok toddlerne initiativ ved at eplebiten ble til en bro, og gulroten til troll. I garderoben tok toddlerne foten i jakkearmet og luen på foten (Bae, 2012, ss. 42,44) I disse situasjonene utfordrer barna de voksne, og her får de voksne muligheten til å gi rom for barna medvirkning ved å følge opp leken.

Medvirkning er også til stede i lek som foregår mellom toddlerne. Gjennom leken må toddlerne hele tiden lese hverandres kroppsspråk og prøve å forstå hva den andre ønsker. For at leken skal flyte må toddlerne hele tiden sammen ta valg som ivaretar begge parters interesser og ønsker. Kristiansen tydeliggjør i boken «Barnehagens grunnsteiner» hvordan slike erfaringer i lek gir barn erfaring med medvirkning. Hun poengterer at barn som leker sammen i fri lek, der kreativitet, samspill, metakommunikasjon, respekt og mangfold står i sentrum, kanskje kan kalles eksperter på medvirkning (Kristiansen, 2018, s. 215). Bae (2012) og Kristiansen (2018) viser igjen betydningen av tilstedeværende pedagoger, som respekterer og ser verdien i barns frie lek og deres lekende samspill.

2.2 Pedagogen i møte med toddlerne

I møtet med toddlerne blir det ekstra viktig med ydmyke, tilstedeværende og reflekterte pedagoger. Jansen poengterer at å møte toddlerne som subjekt innebærer at voksne ser, tolker og svarer på barns kroppslige formidling som meningsfull kommunikasjon (Jansen, 2016, s. 54). Pedagogen må altså likestille den non-verbale kommunikasjonen med den verbale. Barns kroppslige væremåte står sentralt i småbarnspedagogikken, og den fenomenologiske forståelsen av toddlerne blir avgjørende i arbeidet med toddlernes medvirkning. En fenomenologisk forståelse av toddlernes handlinger innebærer å se etter intensjonene i toddlernes handlinger, og hvordan de arbeider med å skape mening i det de opplever (Løkken,

2021, s. 44). Om pedagogene møter barna med en slik forståelse av kroppslige handlinger, så vil det kunne gi rom for toddlernes stemmer i småbarnspedagogikken, noe som vil gi toddlerne muligheten til medvirkning. Sentrale teoretikere innen den fenomenologiske forståelsen av barn er Merleau-Ponty og Buytendijk (Öhman, 2012, s. 63).

2.2.1 Persepsjons-fenomenologi

Filosofen og fenomenologen Merleau-Ponty går under navnet «kroppens filosof». Gjennom sin filosofi la han stor vekt på hvordan mennesker uansett størrelse og alder er til stede i verden som levd kropp (Løkken, 2019, s. 47). For å forstå hva Merleau-Ponty mener med dette blir begrepene fenomenologi og persepsjon sentrale. Fenomenologi handler om beskrivelse og fortolkning av menneskets subjektive opplevelse slik det leves, altså enkelt individets tanker og refleksjoner. Merleau-Ponty var derimot opptatt av fortolkningen som skjer gjennom sansene til et menneske, altså det vi opplever gjennom kroppen. Informasjon og opplevelser vi mennesker får gjennom sansene våre, og den umiddelbare tolkningen som alltid foregår med slik sansing heter persepsjon. Merleau-Ponty mente at det var gjennom kroppens persepsjon de mest direkte og umiddelbare erfaringene skjer, og kalte dette for persepsjonsfenomenologi (Løkken, 2021, ss. 31,32).

Merleau-Pontys teori om persepsjonens fenomenologi får betydning for forståelsen av toddlerne, fordi den tilegner toddlernes kroppslige væremåte mening og betydning. Professor Gunvor Løkken har skrevet en rekke bøker om småbarnspedagogikk, og hun legger vekt på Merleau-Pontys filosofi fra 1945 om persepsjonens fenomenologi (Løkken, 2021, s. 31). Barn er i verden og opplever verden gjennom kroppslige handlinger. Barna tar på, smaker, flytter, griper og tar i bruk alle sansene i møte med omgivelsene. Småbarnspedagogen må derfor møte barna i denne kroppslige måten å møte og oppleve verden på. Løkken presiserer i boken «Småbarnspedagogikk» betydningen av at småbarnspedagogen er oppmerksom på barns kroppslige væremåte. Pedagogen må tolke de mange betydningslagene som finnes i barnas kroppslige handlinger (Løkken, 2021, s. 44). Betydningslagene viser til at barn uttrykker mye gjennom handlingene sine. I barnehagen må derfor pedagogen legge til rette for at de minste barna får ta i bruk kroppen i alt de gjør. Barna må få bevege seg i romslige rom, på store flater og i sansestimulerende miljøer.

2.2.2 Barnlig dynamikk

Lek er en sentral del av alle toddlere sin væremåte og verden, og har en stor egenverdi og nytteverdi for dem. Den nederlandske fenomenologen og leketeoretikeren Buytendijk så på

lek som et fenomenologisk begrep (Öhman, 2012, s. 63). Buytendijk var opptatt av at barna er sin kropp, de erfarer med kroppen og beveger seg hele tiden. Denne væremåten kalte han for «barnlig dynamikk». Den kjennetegnes av barns bevegelsestrang, mangel på retning og patiske innstilling (Röthle, 2021). En patisk innstilling viser til at toddlere har et totalt og følelsesmessig sterkt engasjement knyttet til sine omgivelser og inntrykkene de tar inn gjennom sansene. Teorien om barnlig dynamikk viser til denne særegne måten toddlerne er til stede i verden gjennom lek. Forskere som støtter seg på Buytendijk sin teori er blant annet Öhman og Röthle, som trekker frem barnlig dynamikk som sentral i forståelsen av barns lek og forståelsen av barns væremåte. Pedagogen som har kunnskap om barnlig dynamikk vil legge til rette for at toddlerne får tid og rom til fri lek i stimulerende miljøer.

2.3 Tur med toddlere

I norske barnehager drar småbarnsavdelingen på tur, rammeplanen presiserer at barna skal få gode opplevelser med friluftsliv året rundt (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 33). Personalet må derfor ha kunnskap om hva toddlerne trenger for å få gode opplevelser på tur. I dette delkapittelet løftes betydningen av tilstedeværende voksne, rutiner, samarbeid «og den døde musens pedagogikk» på tur med toddlerne.

2.3.1 Trygg base

Lundhaug og Neegaard har sammen skrevet boken «Friluftsliv og uteliv i barnehagen» (Lundhaug & Neegaard, 2020). Her skriver de om den «trygge basen» som utgangspunkt for at barn skal kunne slippe seg løs, utforske og teste grenser og evner når de er på tur og ute i naturen (Lundhaug & Neegaard, 2020, s. 16). Begrepet «trygg base» kommer fra teorien «Circle of Security», som er en intervensjonsmetode fra USA (Lundhaug & Neegaard, 2020, s. 16). «Circle of Security» blir på norsk er oversatt til trygghetssirkelen, og gir pedagogen er forståelse av hvordan barnet har behov for å vite at en trygg omsorgsperson er innen deres rekkevidde. Barnet må vite at den kan søke tilbake til sin omsorgsperson for å få støtte, trøst og oppmuntring (Lundhaug & Neegaard, 2020, s. 17) På tur er toddlernes «trygge base» pedagogen og resten av personalet, og det er viktig at de er bevisst rollen og oppgaven som trygg base. Toddlerne må vite at de voksne er oppmerksomme og til stede, slik at de er der og kan gi støtte og hjelp når toddlerne trenger det. At barn føler seg trygg på tur er avgjørende for at de skal få gode opplevelser, og tørre å leke og utforske i sine omgivelser.

2.3.2 Rutiner og samarbeid

Pedagogen og personalet har sammen et felles ansvar for at barna skal føle seg trygge og ivaretatt på tur. Det krever et personale som planlegger, har rutiner og som samarbeider. Lysklett skriver i boken «Ute hele uken» om betydningen av gode rutiner på tur (Lysklett, 2021, s. 82). Han viser til rutiner som ivaretar barnas primærbehov som bekledning, ernæring, bleieskift og soving. Det er personalet som må utvikle gode rutiner for dette. Gunnestad påpeker at kvaliteten på barnehagens virksomhet i høy grad vil avhenge av personalet, og det er viktig at hele personalet jobber sammen som et team (Gunnestad, 2016, ss. 86,88). På tur må personalet vite hva som kreves av dem, og de må vite at de kan stole på sine kollegaer. Spurkeland ser på betydningen av gode relasjoner for å skape et godt samarbeid, han løfter frem tillit, trygghet og trivsel som tre viktige faktorer (Spurkeland, 2017, s. 194). Tillit kan skapes ved å vise hverandre at man er til å stole på, og at man stoler på andre. Trygghet kan skapes ved å være åpne mot hverandre, og at det er rom for å gi ærlige tilbakemeldinger. Trivselen skapes gjennom at personalet tar vare på hverandre, og ved at humor og trivsel blir sett på som viktig på arbeidsplassen (Spurkeland, 2017, s. 194). En pedagogisk leder som legger vekt på tillit, trygghet og trivsel vil kunne skape et team som jobber godt sammen. Teamet må kunne stole på hverandre når de tar med toddlerne ut på tur. Alle må vite at rutinene blir fulgt, og at sikkerheten blir ivaretatt.

2.3.3 Den døde musens pedagogikk

«Den døde musens pedagogikk» er et uttrykk brukt av pedagoger som forklarer at de stopper opp ved det som fanger barnas oppmerksomhet på tur (Langholm, et al., 2018, s. 26). Er pedagogen på tur med barnegruppen og de oppdager en død mus, så må det gis tid og anledning for å følge opp barnas nysgjerrighet. Fischer og Madsen kom i 2001 ut med en teori om opplevelsfasen, undersøkelsesfasen og refleksjonsfasen (Langholm, et al., 2018, s. 32). De mener at barns oppmerksomhet i undersøkelsen av et fenomen kan deles inn i disse tre fasene. I opplevelsfasen så Fischer og Madsen at barna utrykte begeistring over en oppdagelse, og ville gjerne dele den med andre. Dette var fasen som varte lengst, og her burde pedagogen være med-undrende og med-oppdagende. I den neste fasen undersøker barna fenomenet, her prøver barnet seg frem. Også i denne fasen må pedagogen støtte barna i sine undersøkelser. I den siste fasen, refleksjonsfasen, kan barna ha behov for å stille spørsmål og få svar. Da bør pedagogen være med-undrende, og bidra med forståelse med sin kunnskap (Langholm, et al., 2018, ss. 32,33). En pedagog som har kunnskap om disse fasene, vil på en bedre måte kunne støtte toddlernes utforskning og undring på tur. Den døde musens

pedagogikk viser også hvor viktig det blir å planlegge for det ukjente på tur med barn, vi vet aldri hva som vil fange barnas oppmerksomhet og pedagogen må derfor være villig til å endre turplanene (Langholm, et al., 2018, s. 26).

Astrid Lindgren sa en gang i et intervju, «Om noen spør meg hva jeg husker best fra barndommen, er ikke det første jeg tenker på menneskene, men naturen» (Bjorvand, 2016, s. 17). Dette kan fortelle oss noe om at naturen kan gjøre sterke inntrykk på et barn. Sammen med toddlerne er det opplevelsesfasen og undersøkelsesfasen som blir mest sentral.

Pedagogen må være bevisst på at naturen er full av sanseopplevelser for en toddler. Sterke farger, lukter, materialer og underlag. Alt skal undersøkes, og toddlerne må få tid til å være på bakken og få bruke kroppen til å se, ta inn og undersøke omgivelsene. Det å få oppleve nye impulser har stor betydning for små barn, de elsker å utforske alt som er nytt, det ligger dypt begravet i deres natur (Hagen & Lysklett, 2021, s. 145).

3.0 Metode

Ifølge Christoffersen, Johannsen og Tufte (2021) har samfunnsvitenskapen til hensikt å bidra med kunnskap om hvordan virkeligheten ser ut, og da må man gå metodisk til verks. De viktigste kjennetegnene ved metode er systematikk, grundighet og åpenhet (Christoffersen, et al., 2021, s. 21). I denne delen av oppgaven vil jeg gjøre rede for hvordan jeg har gått metodisk til verks gjennom valg av metode, utvalg av informanter og innsamling av data for å kunne svare på problemstillingen. Jeg vil gjøre en kvalitetsvurdering, og beskrive hvordan jeg har ivarett de etiske retningslinjene i prosessen.

3.1 Om metode

I samfunnsvitenskapelig metode skiller vi mellom kvantitative og kvalitative metoder. Kvantitativ betyr noe som angår mengden eller kan måles i tall (Nilstun, 2021). Kvantitative metoder samler inn og registrerer data i form av tall, og gir oss muligheten til å kartlegge og få oversikten over generelle forhold. Kvalitativ betyr det som har med noen eller noe sine egenskaper eller kjennetegn å gjøre, altså kvaliteter ved noe (Nordbø, 2022). Kvalitative metoder samler inn data i form av tekster, lyd og bilder, og metoden gir oss muligheten til å gå i dybden på det vi forsker på. En viktig målsetning med kvalitative tilnærminger er at vi oppnår en forståelse av sosiale fenomener, som i mitt prosjekt dreier seg om toddlernes medvirkning på tur (Thagaard, 2018, s. 14). Når man i kvalitative studier undersøker menneskers opplevelser og perspektiver av sosiale fenomener, kan man ha en fenomenologisk tilnærming. Som kvalitativt design betyr en fenomenologisk tilnærming å utforske og

beskrive menneskers erfaringer med og forståelse av et fenomen, og hvordan mennesket opplever fenomenet (Christoffersen, et al., 2021, s, 167). I arbeidet med å samle inn data har jeg latt meg inspirere av den fenomenologiske tilnærmingen.

3.2 Valg av metode og forskningsdesign

Problemstillingen min er: «Hvilke erfaringer har pedagogen med å ivareta toddlernes medvirkning på tur?». Jeg ønsker å få en økt forståelse av pedagogens erfaringer med å ivareta toddlernes medvirkning på tur. Derfor har jeg valgt kvalitativ metode, hvor jeg samler inn datamaterialet gjennom intervju med pedagoger. Videre har jeg valgt et fenomenologisk design og tilnærming, fordi jeg ønsker å undersøke pedagogens forståelse og opplevelse av fenomenet «barns medvirkning på tur». Med en fenomenologisk tilnærming prøver forskeren å ta utgangspunkt i den subjektive opplevelsen og søker å oppnå en forståelse av den dypere meningen i enkeltpersoners erfaringer (Thagaard , 2018, s. 36). Den fenomenologiske tilnærmingen gir meg derfor muligheten til å løfte frem pedagogens erfaring, holdninger og refleksjoner knyttet til fenomenet «barns medvirkning på tur». Den fenomenologiske tilnærmingen legger føringer for hvordan jeg går frem i arbeidet med forberedelser, datainnsamling, analyse og drøfting (Christoffersen, et al., 2021, s. 167).

3.3 Utvalg av informanter og intervjuguide

Innsamlingen av data har jeg gjort sammen med en medstudent som også hadde en problemstilling knyttet til toddlerne på tur. Informantene skulle være pedagoger på småbarnsavdelinger med barnehagelærerutdanning. Vi ønsket informanter fra barnehager uten en bestemt profil, fordi vi tenker at tur er noe alle barnehager skal være bevisst på, og ønsket derfor ikke informanter ved «friluftsbarnhager». Siden problemstillingen min legger vekt på medvirkning, valgte vi barnehager som hadde medvirkning som fokusområde i sin årsplan. I dialog med veiledere kom vi frem til at tre informanter var tilstrekkelig for å samle inn nok data. Vi kontaktet derfor tre forskjellige barnehager som hadde medvirkning som fokusområde i årsplanen. Barnehagene hadde min medstudent kontakt med fra praksis og gjennom bekjentskaper. Vi fikk tak i tre informanter i tre forskjellige barnehager, alle hadde utdanning som barnehagelærer og jobbet på småbarnsavdeling.

Intervjuguiden utarbeidet jeg og medstudenten min sammen, slik at den ble relevant for begge problemstilling. Vi hadde en semistrukturert intervjuguide som var delt inn etter tema. I oppbyggingen av intervjuguiden hadde vi introduksjonsspørsmål, overgangsspørsmål, nøkkelspørsmål og avrundingspørsmål (Christoffersen, et al., 2021, s. 112). På denne måten

blir det ikke brå og uventede spørsmål for informanten, og det blir en mykere overgang for informanten før vi stiller spørsmål som krever dypere refleksjoner. Gjennom en fenomenologisk tilnærming ønsket vi å lytte godt til informantenes beskrivelser av sine opplevelser rundt fenomenet toddlere på tur. Spørsmålene var derfor åpent formulert slik at de åpnet for informantens tolkning og refleksjon (se vedlegg 2). Informantene fikk informasjon om at tema var toddlere på tur, men intervjuguiden ble ikke sendt ut til informanten på forhånd. Dette fordi vi ikke ønsket at informanten skulle kunne tenke ut svar før intervjuet.

3.4 Innsamling av data

Under veiledning kom jeg og min medstudent frem til at det ville være nyttig å delta på tur med pedagogen og barnegruppen før intervjuet. Tanken var å skape en relasjon til informanten og få en god inngang og et godt grunnlag for intervjusituasjonen. Vi møtte opp i barnehagen en halv time før barna skulle på tur for å få med oss overgangs-situasjonen og forberedelsene til turen. På turen fikk vi snakket med informanten og de andre i personalet, og fikk se samspillet mellom de ansatte og barna. Vi opplevde at alle de tre informantene syntes det var hyggelig å ha oss med på tur. Underveis hadde vi samtaler om det pedagogisk arbeidet med små barn på tur. Det gikk litt tid mellom vi kom inn fra turen, til vi satt oss ned sammen med informanten på et eget. På denne tiden fikk jeg og min medstudent reflektert over det vi hadde observert på tur, og bestemte oss for noen ekstra spørsmål som vi ville stille informanten.

Vi hadde fokus på hvordan vi plasserte oss i forhold til informanten i rommet. Vi satte oss ved siden av informanten, for å unngå å skape en følelse av et intervju eller avhør. Vi ønsket å skape en behagelig atmosfære for samtalen. Vi opplevde at informantene var rolige og avslappet, noe vi tror vår deltakelse på tur bidro sterkt til. Under intervjuet hadde en av oss ansvar for å intervju informanten, mens den andre observerte og noterte bemerkninger fra informanten underveis i intervjuet. Før intervjuet hadde jeg og min medstudent øvd oss på intervjusettingen og forberedt oss på hvordan vi stilte oppfølgingsspørsmål. Vi brukte semistrukturert intervju for å kunne bygge videre på det informanten sa, og for å kunne følge opp detaljer vi la merke til på turen med barnegruppen. Med en fenomenologisk tilnærming er vi ute etter informantens forståelse og opplevelse av fenomenet vi undersøker. Da blir det viktig at vi ikke legger ordene i munnen på informanten, og vi må stille oppfølgingsspørsmål som oppfordrer informanten til refleksjon over temaet. Vi var bevisst på hvilke spørsmål vi stilte og hvorfor, målet var å avklare informantens meninger og tydeliggjøre informantens utsagn (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 165). Vi brukte oppfølgingsspørsmål som «hva mener

du?», «hvordan opplevde du...?» eller «kan du utdype?»). Dette tror vi har styrket datamaterialet ved at informantens refleksjoner, opplevelser og meninger kommer tydeligere frem. Deltakelsen på turen var også med til å bidra til dette. Vi opplevde at den felles opplevelsen vi hadde fra turen bidro til at informanten syntes det var lettere å forklare egne meninger og opplevelser. Dette fordi informanten kunne vise til konkrete eksempler fra turen i sine refleksjoner. Intervjuet ble tatt opp ved hjelp av diktafon, og samme dag som intervjuet fant sted ble lydopptaket transkribert og slettet.

3.5 Kvalitetsvurdering

Kvalitetsvurdering handler om at forskeren vurderer prosjektets kvalitet, og i kvalitativ forskning gjøres dette ved å se på pålitelighet, troverdighet og overførbarhet (Bergsland & Jæger, 2022, s. 43). Jeg har vært bevisst disse tre faktorene i arbeidet med prosjektet, og ut ifra disse faktorene forsøkt å ta valg som er med på å sikre kvaliteten i bacheloroppgaven.

3.5.1 Pålitelighet

Pålitelighet dreier seg om forskningen utføres på en tillitvekkende måte, om hvor pålitelig datamaterialet er, hvordan det samles inn og hvordan det bearbeides, analyseres og tolkes. (Bergsland & Jæger, 2022, s. 44). Jeg tok tidlig en avgjørelse om å samle inn data med en medstudent, ettersom det er en styrke å være to om å ta valg og vurderinger i forkant, under og i etterkant av innsamlingen av datamaterialet. Vi ville ta lydopptak av intervjuene for å sikre kvaliteten på datamaterialet. Det bidro til at vi under intervjuet kunne fokusere fullt på hva informanten fortalte og stille spørsmål for å følge opp dette. Etter intervjuet transkriberte vi lydopptaket fra diktafonen, og da fikk vi ned ordrett hva informanten hadde sagt. Vi leste begge grundig gjennom og gjorde oss godt kjent med datamaterialet før vi begynte på en temabasert analyse, med utgangspunkt i Malteruds fire hovedfaser for fenomenologisk analyse av kvalitativ data (Christoffersen, et al., 2021, s. 170). Jeg kommer nærmer inn på dette i analysekapittelet. I arbeidet med analysen var det en styrke å være to. Sammen kunne vi vurdere hva som var mest relevant og viktig å trekke ut fra datamaterialet. Etter å ha analysert datamaterialet, lagde vi en tabell og tre modeller som representerte funnene i analysen. De ble en støtte i det videre arbeidet med analyse og drøfting av datamaterialet.

3.5.2 Troverdighet

Troverdighet i kvalitative undersøkelser handler om i hvilken grad forskerens framgangsmåter og funn reflekterer formålet med studien og representerer virkeligheten (Bergsland & Jæger, 2022, s. 44). Ved å intervju tre pedagoger ved forskjellige barnehager har jeg fått innblikk i

tre pedagogers erfaringer, holdninger og refleksjoner knyttet til hvordan pedagogen kan ivareta toddlernes mulighet for medvirkning på tur. Funnene i intervjuet reflekterer formålet med studien ved at hovedtemaene og kategoriene som kom frem i analysen har tydelig sammenheng med problemstillingen. En svakhet knyttet til troverdigheten kan være at jeg har få informanter. Ved å bare ha tre informanter vil det kunne diskuteres om funnene er representative for virkeligheten. Et større utvalg av informanter hadde vært med å styrke bacheloroppgavens troverdighet fordi det da vil være en bredere gruppe som blir representert i studien.

3.5.3 Overførbarhet

Overførbarhet handler om hvorvidt resultatene fra et forskningsprosjekt kan overføres til lignende fenomener (Bergsland & Jæger, 2022, s. 44). Spørsmålet blir om resultatene fra bacheloroppgaven min kan knyttes til andre fenomener som omhandler lignende tema. I analysen jeg gjorde sammen med min medstudent, kom vi frem til tre overordnede temaer: medvirkning, kultur og planlegging. Dette er begreper som ikke bare er nyttige for meg i min bacheloroppgave. Begrepene står sentralt i arbeidet i barnehagen, ikke bare på tur, men i hele barnehagehverdagen. På denne måten kan prosjektet overføres til lignende fenomener, og være nyttig for andre områder utover det jeg har forsket på (Christoffersen, et al., 2021, s. 258).

3.6 Etiske retningslinjer

Etikk handler om forholdet mellom mennesker, og hvordan vi er mot hverandre. I forskning kan det oppstå etiske spørsmål og dilemma som forskeren må ta hensyn til (Christoffersen, et al., 2021, s. 45). I arbeidet med bacheloroppgaven er det viktig å være bevisst de etiske retningslinjene og ansvaret du har som forsker. Det innebærer å ta hensyn til informantens rettigheter, forskerens plikt til å respektere informantens privatliv og ansvar for å unngå skader (Christoffersen, et al., 2021, s. 45). Jeg og min medstudent la vekt på å ikke bli en belastning ved å la informanten velge tid og sted for intervju, og ved å ikke være i veien for personalet eller barnegruppen. Vi brukte diktafon for å ta lydopptak av intervjuet, og har derfor samlet inn personlige opplysninger om informantene. Det krever at vi har fulgt retningslinjer for personvern i arbeidet med bacheloroppgaven.

3.6.1 Personvern

Personopplysningsloven stiller krav om at personer som kan identifiseres, skal samtykke i å delta i undersøkelsen. (Christoffersen, et al., 2021, s. 49). I tillegg skal prosjekter i Norge som

innhenter personopplysninger godkjennes av NSD, Norsk senter for forskningsdata. Det første jeg og min medstudent gjorde etter å ha bestemt oss for å intervju pedagoger og ta lydopptak med diktafon, var derfor å søke om å få prosjektet godkjent hos NSD. Da vi hadde fått prosjektet godkjent, tok vi kontakt med barnehagene via mail der vi informerte om prosjektet og la ved samtykkeskjema. I samtykkeskjemaet ble informanten informert om undersøkelsens overordnede mål, at deltakelsen i undersøkelsen var frivillig, og at informanten kunne trekke seg når som helst uten at det fikk negative konsekvenser (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47). I tillegg til at informanten fikk tilsendt samtykkeskjema, startet vi intervjuet med å gå gjennom skjemaet med informanten og gav informanten god tid til å lese gjennom og komme med eventuelle spørsmål. Når informanten hadde gitt skriftlig samtykke ved å signere samtykkeskjemaet, startet vi intervjuet og lydopptaket. Lydopptakene på diktafonen ble slettet med en gang intervjuet var transkribert, samme dag som intervjuet ble gjennomført. I transkriberingen anonymiserte vi all informasjon som kunne identifisere informanten. Datamaterialet er lagret på min egen datamaskinen, som bare jeg har tilgang til.

4.0 Analyse

I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for valg av metode for analysen av datamaterialet, og beskrive prosessen. Til slutt fremstiller jeg funnene i analysen ved å vise til en tabell og tre modeller.

4.1 Fenomenologisk analyse

Datamaterialet jeg har analysert i denne oppgaven er tekst som er transkribert fra lydopptak av intervju med tre informanter. I analysen er målet å finne meningsbærende elementer i datamaterialet som er relevant for problemstillingen, og med en fenomenologisk tilnærming leser man datamaterialet fortolkende og ønsker å forstå den dypere meningen i informantens erfaringer (Christoffersen, et al., 2021, s. 171). Ifølge Malterud består analyse av meningsinnhold av fire hovedfaser:

- helhetsinntrykk og sammenfatning av meningsinnhold
- meningsbærende enheter – fra temaer til koder
- kondensering til densering – fra kode til mening
- sammenfatning – fra kondensering til beskrivelser og begreper

(Christoffersen, et al., 2021, s. 170).

Jeg gjorde min analyse sammen med medstudenten som jeg hadde samlet inn datamaterialet med. I første fase leste vi gjennom datamateriale flere ganger og gjorde oss kjent med teksten. I den andre fasen gikk vi systematisk gjennom datamaterialet og identifiserte meningsbærende elementer, disse elementene markerte vi med kodeord i margin ved siden av teksten. Kodeordene klassifiserer informasjonen, og er et verktøy for å påvise og organisere meningsbærende informasjon i enten en setning eller et avsnitt (Christoffersen, et al., 2021, s. 172). Det neste vi gjorde var å trekke ut de delene av teksten som var kodet, og skrive de ned på gule Post-it-lapper (se bilde 1). Denne prosessen heter kondensering, og vi var nå inne i den tredje fasen. Vi begynte å sette de gule Post-it-lappene som omhandlet samme tema under hverandre, og til slutt satt vi igjen med ni kategorier som vi markerte med rosa Post-it-lapper (se bilde 1). Videre sorterte vi de ni kategoriene under tre overordnede temaer, som vi markerte med oransje Post-it-lapper (se bilde 1).

Bilde 1. Analyse av datamaterialet

Når vi skulle velge begreper for de overordnede temaene, drøftet vi hvilke begrep som representerte innholdet i kategoriene. Vi valgte begrepet kultur fordi funnene sier noe om personalets kunnskap, holdninger og verdier. Planlegging ble valgt fordi temaet tar for seg informantenes erfaringer med betydning av rutiner, ressurser, tilrettelegging og samarbeid. Videre ble medvirkning valgt fordi det tar for seg temaet medvirkning. Temaer og kategorier er vist i tabell 1. I den fjerde fasen vurderte vi om inntrykket av den sammenfattende beskrivelse av datamaterialet var i tråd med det inntrykket vi kom frem til i det opprinnelige

datamaterialet (Christoffersen, et al., 2021, s. 177). Vi konkluderte med at kategoriene og temaene var i tråd med den sammenfattende beskrivelsen av datamaterialet som vi satt med i den første fasen.

4.2 Funn presentert i tabell og modeller

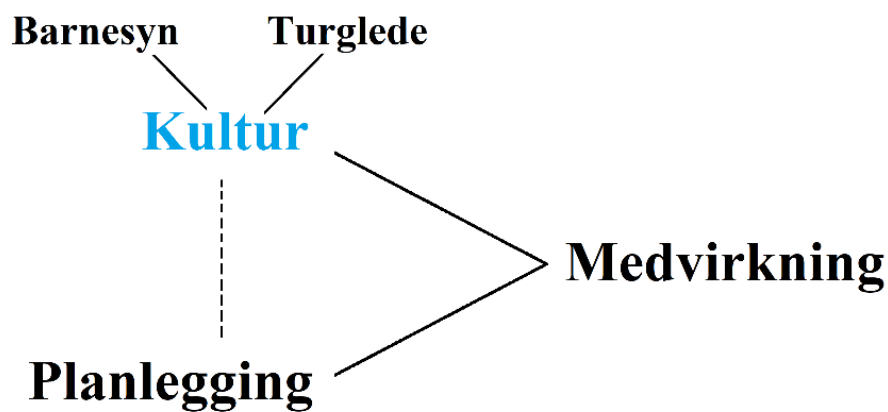
Etter å ha analysert datamaterialet kom vi frem til tre overordnede tema og ni kategorier. For å få et bilde av hva som ble lagt mest vekt på, telte vi opp hvor mange gule Post-it-lapper som var under hver kategori. Vi skrev kategoriene inn i tabellen, og tall på hvor mange ganger hver kategori ble nevnt. Ut fra tabellen lagde vi tre modeller for å vise hvordan de overordnede temaene vi fant i analysen henger sammen med hverandre.

Tabell 1. Temaer og kategorier

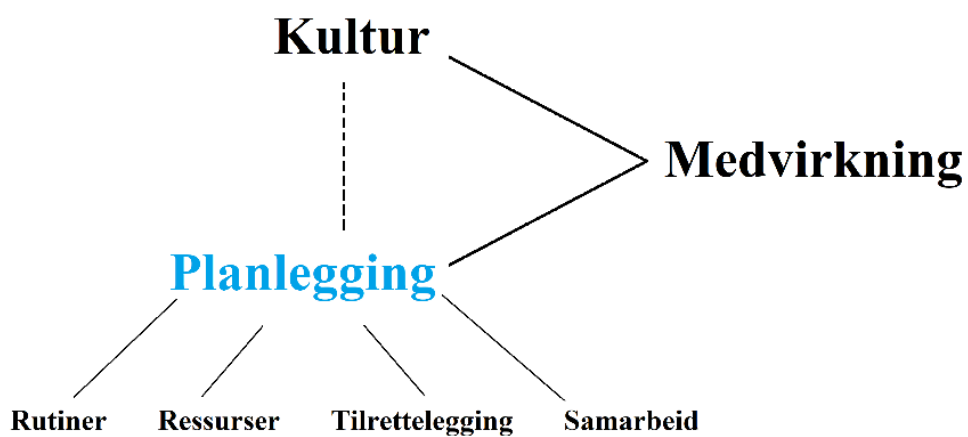
1. Medvirkning- 20
Forståelse av medvirkning - 6
Hvordan medvirkning fungerer - 9
Den døde musens pedagogikk - 6
2. Kultur- 27
Barne-syn - 11
Turglede - 16
3. Planlegging-33
Ressurser - 11
Rutiner - 6
Samarbeid - 7
Tilrettelegging - 9

Figur 1.1 Modell over tema medvirkning med kategorier

Figur 1.2 Modell over tema kultur med kategorier

Figur 1.3 Modell over tema planlegging med kategorier

5.0 Presentasjon og drøfting av funn

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere og drøfte funn i analysen. Drøftingen vil jeg dele inn etter de tre overordnede temaene medvirkning (se modell 1.1), kultur (se modell 1.2), og planlegging (se modell 1.3). Funnene i analysen vil jeg presentere ved å vise til tabellen, modellene og ved å trekke frem sitater fra intervjuene med informantene. Videre vil jeg se funnene i lys av teori, og drøfte funn opp mot oppgavens problemstilling: «Hvilke erfaringer har pedagogen med å ivareta toddlernes medvirkning på tur?» I arbeidet med analysen og drøftingen av datamaterialet har jeg latt meg inspirere av en fenomenologisk tilnærming. I drøftingen av funnene legger jeg derfor vekt på å utforske og beskrive informantenes erfaringer med å ivareta toddlernes medvirkning på tur (Christoffersen, et al, 2021,s, 167).

5.1 Medvirkning

Under tema medvirkning fant jeg tre kategorier som vist i modell 1.1. Jeg vil i dette delkapittelet se nærmere på informantenes erfaringer innen hver kategori. Først forståelse av medvirkning, og så har jeg slått sammen «hvordan medvirkning foregår og den døde musens pedagogikk» til medvirkning på tur.

5.1.1 Forståelse av medvirkning i barnehagen

I intervjuet med informantene ønsket jeg å få et innblikk i informantenes forståelse av begrepet medvirkning i barnehagen. Medvirkning står sentral i problemstillingen, og det er derfor nyttig å vite hva informantene legger i begrepet. Jeg viser her til sitater som kan gi en innsikt i informantenes forståelse av medvirkning:

«Det er jo at barna får muligheten til å være med å påvirke sin hverdag i barnehagen, at man tar hensyn til demmers ønske og behov».

«Medvirkning, det å virke inn på egen kvardag da, føl at du har nå sei, at din mening blir hørt».

«viss en tenke medvirkning som at du skal følge alle interessan heile tida så e jo utfordinga at det kan vær, det står sju små barn som peke i sju retninga, så det e nå med å lær sæ at man e ei gruppe»

Jeg forstår det som at informantene ser medvirkning som toddlernes mulighet til å virke inn på egen hverdag. Deres ønsker, behov og meninger skal bli hørt og tatt hensyn til. Samtidig legges det vekt på å lære seg å ta hensyn til barnegruppen. En slik forståelse av medvirkning

kan knyttes til en demokratisk forståelse. Larsen og Slåtten viser hvordan selvbestemmelse, medbestemmelse og medvirkning kan forstås ut ifra ulike former for demokrati (Larsen & Slåtten, 2020, s. 305). Informantene brukte ikke disse begrepene, men de reflekterte over at medvirkning ikke er det samme som selvbestemmelse og medbestemmelse. Larsen og Slåtten viser til at medvirkning er knyttet til et deliberativt demokrati, der står samtalen mellom barna sentralt (Larsen & Slåtten, 2020, s. 305). Jeg kommer tilbake til betydningen av samtalen mellom toddlerne i et lekende samspill i neste delkapittel (5.1.2).

Samtidig har jeg tolket det slik at informantene mener at alle formene for deltakelse er viktig for arbeidet med medvirkning. Selvbestemmelse gir barna erfaringer med å ytre egne meninger og ønsker, og de må ta egne valg. Medbestemmelse lærer barna å være med på å ta valg i et felleskap. De får erfaring med å ikke alltid få det som de vil, og at man må ta hensyn til felleskapets ønsker (Larsen & Slåtten, 2020, s. 305). Disse erfaringene og denne kunnskapen er nyttig for toddlerne når de skal være med på å medvirke inn i felleskapet. Medvirkning krever at vi kan ytre egne meninger, samtidig som vi tar hensyn til andres. Informantene ønsker at medvirkning skal bidra til at toddlerne opplever at deres meninger er betydningsfulle, og at de føler seg sett og hørt. Kristiansen gjør det tydelig at dette kan bidra til å opprettholde viljen og ønsket om deltakelse (Kristiansen, 2018, s. 211). Jeg tenker at ønsket om deltakelse legger grunnlaget for demokratiske prosesser. Rammeplanen presiserer at «alle barn skal kunne få oppleve demokratisk deltakelse ved å bidra og medvirke til barnehagens innhold» (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 11). Informantenes forståelse av medvirkning i barnehagen henger slik jeg ser det tydelig sammen med rammeplanens beskrivelser av arbeidet med medvirkning og demokrati. Informantene legger vekt på at barna må få erfaring med at deres meninger og tanker har en verdi. De har en verdi for dem selv, men også for felleskapet. Samtidig som det handler om å lære seg å ta hensyn til gruppen, og lære seg å medvirke i et felleskap.

5.1.2 Medvirkning på tur

Videre i intervjuet kom informantene med mer konkrete eksempler på hvordan de ivaretar toddlernes medvirkning på tur. Jeg viser til sitater fra informantene:

«Det e jo det å husk på at dæm klare jo ikke alltid å fortelle ting verbalt heller da, så visst dæm drar i hånda eller peke på nåkka, så sett ord på det «oi, det syntes du va spennende, ska vi gå enda nærmar å sjå litt på den eller?»

«Åsså stoppe vi når vi ser nå interessant i veikanten eller at det e nå som fange interessan te ungan»

«men det va superinteressant og det trur æ e fordi dem e sammen som gruppe, og vi stopp å gjør nå i lag, og vi tar oss tida»

I intervjuene forteller informantene flere ganger om betydningen av å ta seg tid til å stoppe opp ved det som fanger todlernes interesse. I pedagogikken blir dette kalt «den døde musens pedagogikk», som viser til at pedagogen stopper opp ved det som fanger barnas interesse (Langholm, et al., 2018, s. 26). «Den døde musens pedagogikk» blir ofte brukt i sammenheng med naturfaglig utforskning med barn. Jeg ser også en sammenheng mellom informantens beskrivelse, og Fischer og Madsens teori om opplevelsfasen, undersøkelsesfasen og refleksjonsfasen (Langholm, et al., 2018, s. 32) Denne teorien viser hvordan barn undersøker naturen og natur fenomener. Informantene forklarer at når toddlerne gir signal om at noe er spennende, beveger de seg inn i en opplevelsfasen. De har oppdaget noe som må undersøkes. De beskriver hvordan de stopper opp for å gi toddlerne tid til å undersøke, og hvordan de prøver å støtte barna i utforskningen. En slik forståelse av todlernes behov for å utforske naturen kan også støttes av Hagen og Lysklett, de viser til at å få utforske og oppleve nye impulser i naturen har stor betydning for toddlerne (Hagen & Lysklett, 2021, s. 145).

Et annet relevant poeng kan være at for toddlerne var ikke nødvendigvis grunnen til å stoppe at de skulle få naturfaglig utforskning. De hadde erfaring med at naturfaglig utforskning ble mer spennende når barna ble eldre. Da ble de mer opptatt av spørsmål som navn på arter, og hvorfor trærne mister bladene på høsten. Jeg har tolket det som at informantene så stor verdi i stoppene ved barnas oppdagelser, fordi det ofte oppsto lek og et barnefelleskap rundt oppdagelsene. Bae (2012) og Kristiansen (2018) viser til hvordan toddlerne får erfaring med medvirkning gjennom lek og samspill. I leken må toddlerne hele tiden ta valg, som ivaretar begge parters interesser og ønsker (Kristiansen, 2018, s. 215). Dette kan viser hvordan «den døde musens pedagogikk» ikke bare blir viktig for den naturfaglige utforskningen, men også for todlernes lek og samspill. Informantene la vekt på at disse stoppene underveis blir en viktig del av å ivareta todlernes medvirkning på tur. Toddlerne får erfaring med at deres stemme blir hørt, fordi pedagogen følger opp det de har vist interesse for. Videre vil toddlerne kunne gjøre seg erfaringer med medvirkning gjennom et lekende samspill med andre barn, og med de voksne (Bae, 2012, s. 41).

5.2 Kultur

I dette delkapittel drøfter jeg tema kultur. I analysen fant jeg kategoriene barnesyn og turglede under tema kultur, som vist i modell 1.2. Det som ikke kommer frem i en analyse kan også ses på som et funn, og jeg vil derfor her drøfte temaet gode relasjoner som ikke kom frem i datamaterialet.

5.2.1 Barnesyn

Informantene reflekterte over betydningen av pedagogens og personalets barnesyn i arbeidet med å ivareta toddlernes medvirkning på tur. Jeg viser til sitater fra informantenes refleksjoner rundt barnesyn:

«Æ tenke at hele våres tankegang e jo barns medvirkning, og barns kompetanse, og det liksom ligg i verdian i alt vi gjør om vi e ut eller inn, eller på tur»

«Det e jo nokka med den gleden for barnet at æ blir faktisk sett, æ blir faktisk hørt»

«På dæm minstan så sjer vi jo på kroppsspråket, dæm e veldig rå på derre kroppsspråket sitt»

«men du kan sei at vi enda har en vei å gå når det gjeld å ta kroppsspråk på lik alvor som det verbale»

Jeg tolker det som at informantene legger vekt på betydningen av å møte toddlerne som verdifulle og kompetente. Informanten viser til den gleden barnet opplever ved å bli møtt på denne måten, og hvordan det påvirker barnets selvfølelse. Innen pedagogikken legges det i dag stor vekt på betydningen av å møte barn som likeverdige subjekt, det blir kalt en subjekt-subjekt-holdning (Schibbye & Løvlie, 2018, s. 51). I en subjekt-subjekt-holdning møter pedagogen toddlerne som et likeverdig menneske. Jeg forsto det som at informantene mente at en slik holdning til og syn på barn legger grunnlaget for arbeidet med barns medvirkning. Pedagogen og personalet må oppriktig mene at toddlerne, på lik linje med voksne, har behov for å bli sett og hørt og få innflytelse på egen hverdag.

På den andre siden viste samtidig informantene til at man enda har en vei å gå når det kommer til å ta barns kroppslige kommunikasjon på alvor. De hadde erfaring med at den verbale kommunikasjonen i større grad ble tatt på alvor, og at det ofte blir et økt fokus på de barna som har begynt å snakke. Som jeg har vist til tidligere, legger medvirkning vekt på samtalen mellom barn, og mellom barn og voksne (Larsen & Slåtten, 2020, s. 305). Det kan derfor være lett for personalet i barnehagen å tenke at barn må ytre seg verbalt for å medvirke. Det er

derfor viktig å jobbe med forståelsen av toddlernes kroppslige uttrykk. Som en av informantene sier, toddlerne er rå på kroppsspråk. Barnehagens ansatte må legge innhold og mening i toddlernes kroppslige handlinger og kroppslig kommunikasjonen på lik linje med den verbale kommunikasjonen. Merleau-Pontys teori om persepsjonens fenomenologi har vært viktig for pedagogers forståelsen av toddlerne. Persepsjonsfenomenologi har gitt pedagoger økt kunnskap om hvordan toddlerne henter informasjon og fortolker den gjennom kroppslige handlinger (Løkken, 2021, ss. 31,32). Alle i personalet må få denne kunnskapen, da kan det føre til at toddlernes kroppslige kommunikasjon blir tatt på alvor. Slik jeg ser det, så opplever informantene at pedagogen og personalets barnesyn og forståelse av barns kroppslige handlinger legger grunnlaget for arbeidet med medvirkning. Ved å ta toddlernes kroppslige handlinger på alvor og tilegne dem mening, vil man i større grad kunne lykkes med å ivareta toddlernes medvirkning på tur.

5.2.2 Gode relasjoner

I datamaterialet ble det ikke gjort noen tydelige funn som bygger opp under den gode relasjonens betydning for medvirkning. Schibbye og Løvlie trekker ikke bare frem betydningen av en subjekt-subjekt-holdning, de viser samtidig til hvordan gode relasjoner virker inn på barnets ønske om å dele sine opplevelser med andre (Schibbye & Løvlie, 2018, s. 23). Jeg hadde forventet at det i datamaterialet ble lagt mer vekt på betydningen av den gode relasjonen mellom toddlerne og pedagogen. Dette blir en viktig del av arbeidet med medvirkning fordi toddlerne vil søke mer samspill og medvirkning om de har gode relasjoner til pedagogen og personalet. Det kan hende at spørsmålene vi stilte i intervjuet ikke ledet informanten inn på temaet, eller at betydningen av gode relasjoner er så innforstått at de ikke nevner det av den grunn. Jeg synes likevel det er verdt å trekke frem dette funnet, ettersom gode relasjoner er en så viktig del av arbeidet med medvirkning.

5.2.3 Turglede

Under intervjuet var informanten videre opptatt av hva som var hensikten med å ta med toddlerne med på tur, og her ble det lagt vekt på å gi toddlerne positive opplevelser. Jeg viser til sitater fra informantene:

«ute-tida skal vær positiv for dem, og at det e det vi jobba mot»

«Det skal være positive opplevelsa, og dem skal få gode inntrykk og at det å være på tur e en fin ting»

«rett og slett ikke pusj dem for hardt, tenk æ det skal være positivt, og det e også medvirkning, det og lytt til barna»

Jeg forstår det som at informantene mener at hovedmålet med turen er at toddlerne skal få gode opplevelser med å være ute. Rammeplanen presiserer at barnehagen skal gi barn gode opplevelser i friluftsliv, og bidra til at barn blir glad i naturen (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 33). Det vises i informantenes forståelse av hva som er målet med turen. Samtidig reflekterte noen av informantene over at det var lett å definere en «god tur» ut ifra et voksenperspektiv. Informantene forklarte at voksne ofte kan tenke at en tur må ha et bestemt mål, og at man skal gå et stykke for å komme til målet. Informantene var derfor opptatt av at personalet sammen må reflektere over hva som var en god tur for toddlerne. Jeg viser til sitater fra informantene:

«visst du som leder ser at du kjem til en personalgruppe som e veldig sånn «nei vi må kom oss dit, og dåkk må pass på det, dåkke må hold i hånda hele tida» da tar man det opp»

«Det e itj viktigast kor langt man fær, men den opplevelsen at man kan stopp ved ting, eller det e på en måte demmers tur, så vi har sjeldent et mål kor vi skal, men at veien e målet»

«småbarn e hvert fall min erfaring at dem har ikke et sånn super-ønske om at vi skal gå hit, det e kanskje å stopp ved et komlokk, så kan vi gå videre etter ei stund»

Jeg forstår det som at informantene mener at personalet sammen må reflektere over hva som er en god tur for toddlerne. Videre tolker jeg det som at informantene mener at å ivareta toddlernes medvirkning på tur henger tett sammen med å gi toddlerne gode opplevelser på tur. Informantene viste til at toddlerne er til stede her og nå, og ikke har fokus på målet for turen. Toddlerne er ikke nødvendigvis opptatt av turmålet, men veien til målet og leken som kan oppstå underveis. En slik forståelse av toddlerne kan støttes av Buytendijk's teori om «barnlig dynamikk». Han var opptatt av at barna er sin kropp, at de erfarer med kroppen og beveger seg hele tiden. Denne væremåten kalte han for «barnlig dynamikk». Den kjennetegnes av barns bevegelsestrang, mangel på retning og patiske innstilling (Röthle, 2021). Patisk innstilling viser til at toddlerne har et totalt og følelsesmessig sterkt engasjement knyttet til sine omgivelser og inntrykkene de tar inn gjennom sansene (Röthle, 2021). Når toddlerne er på tur trenger de derfor å få bevege på seg, få skifte retning og fokus, og få tid til å få utforske miljøet med sansene sine. Jeg oppfattet det som at en slik forståelse av toddlerne gjorde at

informantene var opptatt av å gi toddlerne tid og rom til frilek i de miljøene som de fant interessante underveis på turen.

5.3 Planlegging

Som vist i modell 1.3 finner vi kategoriene ressurser, rutiner, samarbeid og tilrettelegging under tema planlegging. Planlegging var temaet som ble nevnt flest ganger i datamaterialet, og kan derfor si noe om informantenes opplevelse av at det står sentralt i arbeidet med å ivareta toddlernes medvirkning på tur.

5.3.1 Ressurser og samarbeid

I analysen kom det frem at informantene hadde erfaring med at nok voksne var avgjørende for hvordan de klarte å ivareta toddlernes medvirkning på tur. Jeg viser til sitater fra informantene:

«No e æ innpå poletikk snart, nok trygge voksne som, og da snakke itj æ pedagoga, fagarbeidera og, som kanj det og har forståelse for ungan, men det må vær nok hender. Det handle om ressursa, det e det, det koke ned te my»

«vi har nok veldig mye medvirkning dei dagane vi e så mange voksne, og så få barn»

Dette kan støttes av en undersøkelse utført av Brattrud, Sandseter og Seland i 2012.

Undersøkelsen viste at ansatte i barnehagen mente at lite tid, for mange barn og få ansatte, for mye å gjøre og behovet for mer kompetanse påvirket arbeidet med medvirkning (Kristiansen, 2018, s. 207). Dette underbygger informantenes erfaringer, og tyder på at ressurser i form av nok voksne er en viktig faktor for å ivareta toddlernes medvirkning på tur. Informantene understrekte at dette ble tydelig de dagene de enten var få voksne og mange barn, eller mange voksne og få barn. Da ble det tydelig hvor lite eller mye medvirkning de klarte å ivareta ut ifra voksentettheten. Bae viser også til at antall ansatte, utdanning og stabilitet hos dem som jobber med toddlerne er faktorer som virker inn på hva slags frirom barna får for medvirkning og lekende ytringer og samspill (Bae, 2012, s. 50).

På en annen side reflekterte informantene over at ressursene var noe de fikk gjort lite med. De la derfor vekt på at godt samarbeid mellom personalet kunne bidra til å ivareta medvirkning på tross av mangel på ressurser. Jeg viser til sitater fra informantene:

«æ tenke at en ting vi må ta inn i bildet, det e samarbeidet på avdelinga blant personalet, kor utrolig viktig det e»

«vi kjem ofte med innspill til kverandre og spælle kvarandre god»

Jeg tolker informantene på den måten at de opplever personalets samarbeid som viktig for å ivareta toddlernes medvirkning på tur. Gunnestad (2016) støtter dette i boken «Didaktikk i for barnehagelærer» der han trekker frem betydningen personalets samarbeid har for kvaliteten på barnehagens arbeid (Gunnestad, 2016, ss. 86,88). Videre tolker jeg det som at informantene la vekt på betydningen av å støtte hverandre, vise hverandre tillit og spille hverandre gode. Dette blir viktig i arbeidet med medvirkning, fordi det er nyttig å få tilbakemeldinger fra en medarbeider som har observert en i samspill med toddlerne. Dette støttes av Jan Spurkeland som viser til betydningen av tillit, trygghet og trivsel for å skape gode relasjoner i personalet (Spurkeland, 2017, s. 194). Gode relasjoner legger grunnlaget for godt samarbeid, og slik jeg forstår det, legger det også et viktig grunnlag for arbeid med toddlernes medvirkning på tur. Personalet må jobbe sammen for å utvikle egen og felles praksis knyttet til medvirkning på tur.

5.3.2 Rutiner og tilrettelegging

Videre i intervjuet reflekterte informantene over betydningen av god omsorg for å kunne ivareta toddlernes medvirkning på tur. Jeg viser til sitater fra informantene:

«For at dem skal få gode opplevsela på tur, så kreves det trygge voksne som evne å sjø behovan te ungan»

«Det e jo det å være forberedt når man går ut på tur da, at man kanskje har bleia og kluta til vask, stell, telefon i tilfelle det skulle oppstå noen ting, altså at man går ut å e godt forberedt da»

«Det som er viktigst for dæm minstan da som e den tryggheta og omsorgen også vekk den nysgjerrigheta i dæm»

Jeg forstår det som at informantene opplever gode rutiner som viktig for å kunne gi toddlerne gode opplevelse på tur, og for å kunne ivareta toddlernes medvirkning på tur. Lysklett skriver om behovet for gode rutiner i boken «Ute hele uken», som viser hvordan friluftsbarnehager jobber nøye med gode rutiner for tur (Lysklett, 2021, s. 82). Jeg har tolket informantene slik at hvis de skal ivareta toddlerne mulighet til å medvirke på tur, må toddlerne ha det godt og trygt. Da har barna overskudd til å delta, leke og medvirke. Informantene la også vekt på den psykiske omsorgen på tur, toddlerne trenger trygge voksne som ser deres behov. Dette støttes av Lundhaug og Neegaard som viser til teorien om «Circle of Security». Teorien viser til

barns behov for å vite at en trygg omsorgsperson er innen deres rekkevidde. Barna må vite at de kan søke tilbake til sin omsorgsperson for å få støtte, trøst og oppmuntring (Lundhaug & Neegaard, 2020, s. 17) Informantene opplevde at toddlerne kunne ha ekstra behov for omsorg på tur. Toddlerne kan få mange nye inntrykk på tur, og noen ganger kunne det være overveldende. Jeg tolket det som at informantene derfor la ekstra vekt på den psykiske omsorgen. Jeg forstår det slik at informantene mente at rutiner er viktig for at pedagogene skulle klare å være tilstedeværende og trygge voksne. Når personalet føler seg trygge på at de har gode rutiner og er godt forberedt, blir det også enklere å være en tilstedeværende og trygg voksen som ser toddlernes behov

Videre reflektere informantene over at det ikke var tilstrekkelig med gode rutiner for å ivareta toddlernes medvirkning på tur. Det gir gode forutsetninger, men pedagogen må evne å tilrettelegge for medvirkning for enkelte barnet og barnegruppen. Jeg viser til sitater fra informantene:

«itj bare sett dem i vogna for det e enklast fordi enkelte ikke går, vi må tilrettelegg»

«Da prøv vi å gå så dæm itj sitt for lenge i vogna, at vi finn sånne plassa i nærområdet der vi kan slepp dæm ut av vogna og dæm får utforske»

«vi må heile tida ta hensyn til ungan, og tilrettelegge etter dæm»

«bruke en del ASK-bilda, det kan jo vær en måte at dæm får vis ka dæm ønske, i hvertfall, kor e det dæm like å fær på tur, sjå tilbake på bilda fra turen så kanskje du ser litt kor dæm ivrig kor eller ka dæm har fokus på, bruk anna verktøy da enn bare det verbale»

Jeg tolker det slik at informantene jobber med tilrettelegging for å ivareta toddlernes medvirkning på tur. De tilrettelegger for enkelt-barnet og barnegruppen, og viser til at toddlerne er i rask utvikling og derfor må de hele tiden utvikle det pedagogiske opplegget etter toddlernes forutsetninger. Pedersen skriver i boken «Ut fra egne forutsetninger» at barnehagens personale må forstå at det ikke er barnet som må forandre eller tilpasse seg. Det er system rundt barnet som må legges til rette ut ifra barnets forutsetninger (Pedersen, 2015, s. 151). Informantene reflekterte over at man ikke kan låse seg til rutiner og planer, men at man må tilrettelegge for enkelt-barnet og barnegruppen slik at de får medvirke. Sjøvik viser til betydningen av tilrettelegging, hun skriver at et barnehagetilbud av høy kvalitet krever individuell tilrettelegging av tilbudet (Sjøvik, 2014, s. 41). En av informantene viser til

hvordan de bruker bilder for å støtte barns non-verbale kommunikasjon når toddlerne får komme med ønsker om hvor de vil på tur. Dette er et eksempel på tilrettelegging som bidrar til at toddlerne får bli med å velge hvor de skal gå, selv om de ikke kan si det med ord. Jeg oppfattet det som at informantene jobbet med å finne slike konkrete tiltak og tilretteleggelser som kunne bidra til at toddlerne fikk mer medvirkning på tur.

6.0 Oppsummering og konklusjon

I dette studiet har jeg undersøkt problemstillingen «*Hvilke erfaringer har pedagogen med å ivareta toddlernes medvirkning på tur?*». Studien har vært inspirert av en fenomenologisk forståelse, og søkelyset har derfor vært rettet mot informantens erfaringer og refleksjoner. Informantene er tre pedagoger som er ansatte på småbarnsavdelinger, ved tre forskjellige barnehager. Sammen med en medstudent intervjuet jeg informantene, og analyserte datamaterialet fra intervjuene. Analysen av datamaterielt har jeg presentert gjennom en tabell, modeller og ved å vise til sitater fra informantene. I analysen kom det frem tre overordnede temaer: medvirkning, kultur og planlegging.

Drøfting av de overordnede temaene og under kategoriene viser at informantene har erfaring med at kultur og planlegging legger grunnlaget for arbeidet med medvirkning på tur. Kultur viser til personalets barnesyn og forståelsen av toddlernes kroppslige handlinger. Pedagogen og personalet må se toddlerne som likeverdige subjekter, som gjennom kroppsspråk kommuniserer og er i samspill med andre barn og voksne. De ønsker og har behov for å få delta og påvirke. Hvis slike holdninger får være styrende for den pedagogiske praksisen på tur, så vil toddlernes medvirkning kunne bli ivaretatt. Videre ble planlegging vektlagt, og viser til ressurser, samarbeid, rutiner og tilrettelegging. Nok voksne ser ut til å ha tydelig innvirkning på arbeid med toddlernes medvirkning. Toddlerne trenger å bli sett av tilstedeværende voksne, og da må personalet oppleve at de har tid og anledning til det. Samtidig må pedagogene gjøre sitt beste med det personalet de har til stede i barnehagen, og da blir samarbeid viktig. Et personale som jobber godt sammen kan utvikle gode rutiner, og jobbe sammen for å tilrettelegge for medvirkning på tur. Arbeidet med kultur og planlegging fører til at pedagogen og personalet kan være tilstedeværende pedagoger som arbeider godt sammen på tur. Det vil bidra til at toddlerne føler seg sett og ivaretatt, noe som kan gi dem et overskudd og ønske om deltakelse og medvirkning. Da vil disse spontane stoppene ved en blomst eller et kumlokk kunne føre til verdifulle øyeblikk for toddlerne da, det åpnes for medvirkning mellom toddlerne, og mellom toddlerne og personalet. Konklusjonen i denne

studien blir derfor at pedagogene har erfaring med at arbeidet med kultur og planlegging er viktig for å ivareta todlernes medvirkning på tur.

Før denne studien hadde jeg møtt pedagoger som opplevde det som krevende å være på tur med todlerne. Jeg tenkte på om lite medvirkning kunne være en årsak til dette, og derfor var jeg nysgjerrig på pedagogens erfaring med å ivareta todlernes medvirkning på tur. Under denne studien har jeg møtt pedagoger som arbeider for å ivareta todlernes medvirkning på tur. De har vist meg betydningen av barnehagens arbeid med kultur og planlegging, derfor har jeg fått en økt forståelse for hva som kreves av pedagogen og personalet for å ivareta todlernes medvirkning på tur. Videre synes jeg det er interessant at betydningen av gode relasjoner ikke kom frem i dette studiet. Det kan skyldes at informantene er så innforstått med betydningen av gode relasjoner at det av den grunn ikke nevnes, eller at spørsmålene vi stilte ikke ledet dem inn på tema. Det er likevel et spennende funn, og i en videre studie kunne det vært interessant å sette søkelyset på hvordan gode relasjoner mellom pedagogen og barnet kan bidra til medvirkning i barnehagen.

Referanser

- Andersen, J. (2015). *Astrid Lindgren. Denne dagen, et liv*. Cappelen Damm.
- Bae, B. (2012). Barnehagebarns medvirkning. I B. Bae, K. E. Jansen, N. Sandvik, A. T. Fennefoss, N. Johannesen, T. Sverdrup, . . . A. Myrstad, *Medvirkning i barnehagen, potensialer i det uforutsette* (ss. 13-28). Fagbokforlaget.
- Bae, B. (2012). Kraften i lekende samspill. I B. Bae, K. J. Jansen, N. Sandvik, A. T. Fennefoss, N. Johannesen, T. Sverdrup, . . . A. Myrstad, *Medvirkning i barnehagen* (ss. 33-53). Fagbokforlaget.
- Bergan, V., & Bjørndal, K. E. (2019). Barnehagen-første steg mot en bærekraftig utvikling. I V. Bergan, & K. E. Bjørndal, *Bærekraft i praksis i barnehagen* (ss. 21-34). Universitetsforlaget.
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2022). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland, & H. Jæger, *Bachelor oppgaven i barnehagelærer utdanningen* (ss. 15-50). Cappelen Damm Akademisk.
- Bjorvand, A.-M. (2016). *Astrid Lindgren*. Cappelen Damm.
- Christoffersen, L., Johannesen, A., & Tufte, P. A. (2011). *Forskningsmetode: for økonomisk-administrative fag*. Abstrakt forlag.
- Christoffersen, L., Johannesen, A., & Tufte, P. A. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt forlag.
- Greve, A. (2022). De yngste barna i barnehagen. I M. D. Bergsland, & H. Jæger, *Bacheloroppgaven i barnehagelærer utdanningen* (ss. 116-122). Cappelen Damm Akademiska.
- Gunnestad, A. (2016). *Didaktikk for barnehagelærer*. Universitetsforlaget.
- Hagen, T. L., & Lysklett, O. B. (2021). Små barn i uterommet. I S. Haugen, G. Løkken, & M. Röthle, *Småbarnspedagogikk* (ss. 142-157). Cappelen Damm Akademiska.
- Haugen, S., Løkken, G., & Röthle, M. (2021). Hvordan blir småbarnspedagogikk til? I S. Haugen, G. Løkken, & M. Röthle, *Småbarnspedagogikk, fenomenologisk og estetisk tilnærming* (ss. 13-25). Cappelen Damm Akademiska.
- Jansen, K. E. (2016). *På sporet av medvirkning og læring*. Fagbokforlaget.
- Korsvold, T. (2022, mars 14). *Store norske leksikon*. Hentet fra snl.no: <https://snl.no/barnehage>
- Kristiansen, T. (2018). Medvirkning-underlig vanskelig, fantastisk enkelt! I V. Glaser, K. H. Moen, S. Mørreaunet, & F. Søbstad, *Barnehagens grunnsteiner* (ss. 206-216). Universitetsforlaget.
- Kristiansen, T. (2019). Medvirkning i barnehage. I M. H. Frønes, & V. Glaser, *Praksisbok for barnehagelærerstudenten* (ss. 49-60). Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2018). *Rammeplanen for barnehagen*. Pedlex.

- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal.
- Langholm, G., Hilmo, I., Holter, K., Lea, A., & Synnes, K. (2018). *Forskerfrøboka*. Fagbokforlaget.
- Larsen, A., & Slåtten, M. V. (2020). *En bok om oppvekst*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Lundhaug, T., & Neegaard, H. R. (2020). *Friluftliv og uteliv i barnehagen*. Cappelen Damm Akademiska.
- Lysklett, O. B. (2021). *Ute hele uka*. Universitetsforlaget.
- Løkken, G. (2019). Bevegelse er meningen. I E. B. Sandseter, T. L. Hagen, & T. Moser, *Kroppslighet i barnehagen* (ss. 44-53). Gyldendal.
- Løkken, G. (2021). Toddleren som kroppssubjekt. I S. Haugen, G. Løkken, & M. Røthle, *Småbarnspedagogikk, fenomenologisk og estetiske tilnærming* (ss. 31-44). Cappelen Damm Akademiska.
- Nilstun, C. (2021, november 7). *Store norske leksikon*. Hentet fra snl.no: <https://snl.no/kvantitativ>
- Nordbø, B. (2022, november 9). *Store norske leksikon*. Hentet fra snl.no: <https://snl.no/kvalitativ>
- Pedersen, K. (2015). *Ut ifra egne forutsetninger*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Read, A. (2020, juni 29). *Mina og meg*. Hentet fra minaogmeg.no: <https://www.minaogmeg.no/hjem/hoppe>
- Read, A. (2021, oktober 21). Alexander Read og datteren Mina (5) får Finnmark på tvers i 24 dager. (A. Tema, Intervjuer)
- Røthle, M. (2021). Møtet med de lekende barna. I S. Haugen, G. Løkken, & M. Røthle, *Småbarnspedagogikk, fenomenologisk og estetisk tilnærming* (ss. 121-139). Cappelen Damm Akademiska.
- Schibbye, A.-L. L., & Løvlie, E. (2018). *Du og barnet*. Universitetsforlaget.
- Sjøvik, P. (2014). En barnehage for alle med mangfold som ressurs. I P. Sjøvik, *En barnehage for alle* (ss. 38-59). Universitetsforlaget.
- Spurkeland, J. (2017). *Relasjonsledelse*. Universitetsforlaget .
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder*. Fagbokforlaget.
- TV2 (Regissør). (2021). *Mina og meg* [Film].
- Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Barnehageloven. (2005) Lov om barnehagen (LOV-2005-11-06).
- Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64#KAPITTEL_2

FNs barnekonvensjon. (1989) FNs konvensjon om barnets rettigheter (1989-11-20).

Barne- og familiedepartementet.

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Vedlegg 1: Informasjons og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet ” *Tur med de yngste barna i barnehagen* ”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut hvordan pedagogen i barnehagen legger til rette for de minste barnas medvirkning på tur. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette prosjektet er å observere og gjennomføre intervju for å undersøke hvordan pedagogen legger til rette for de minste barnas medvirkning på tur. Opplysningene som hentes inn gjennom prosjektet skal kun brukes i forbindelse med bacheloroppgaven.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronnings Mauds Minne høyskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Henvendelsen er sendt ut til personalet ved tre barnehager, fordi jeg ønsker å få inn en større mengde datamateriale. Dette vil kunne bidra til å sikre validiteten, troverdigheten, påliteligheten og overførbarheten til prosjektet, da det vil være et større og variert utvalg.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden vil være kvalitativ i form av intervju av pedagogene i barnehagene. Hvor målet vil være å samle inn opplysninger om deres holdninger knyttet til det pedagogisk opplegge på tur, og de minste barna medvirkning på tur. Jeg vil ta lydopptak og notater fra intervjuet.

Jeg ønsker også delta på en tur sammen med personalet og barnegruppen. Fokuset gjennom observasjonene vil være å bli litt kjent med informanten, og få et innblikk i hvordan en vanlig tur sammen med barnegruppe kan se ut.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Dette kan gjøres ved kontakt på telefon, SMS eller e-post. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Det vil ikke påvirke din relasjon til barnehagen.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun meg (Vilde Årøen Lykke), en medstudent (Emilie E. Mathisen) samt tre veiledere ved DMMH (Mariann Doseth, Olav Bjarne Lysklett, Anna Maria Billing) som vil ha tilgang til materialet.

- Materialet skal lagres på låst datamaskin som ingen andre har tilgang på
- Lydopptaket vil bli gjort på båndopptaker, og blir slettet så fort som intervjuet er transkribert
- Deltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publiseringen av prosjektet

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 28.04.2023. Etter prosjektet slutt skal alt av personopplysninger (lydopptak, kun relevant for ansatte ved barnehagen) være slettet, det skal ikke oppbevares videre.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- å få rettet personopplysninger om deg
- få slettet personopplysninger om deg
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet)
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra Dronning Mauds minne høyskolen for barnehagelærer har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Dronning Mauds Minne Høgskole ved Vilde Årøen Lykke (40044650) Mariann Doseth (40490719) og Anna Maria Billing (73568361)
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvernombudet@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
Anna Maria Billing
Mariann Doseth
(Veiledere)

Student
Vilde Årøen Lykke
(Forsker)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Tur med de yngste barna i barnehagen*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 28.04.2023

(Prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Intervjuguide bacheloroppgave - semistrukturert**“Tur med de yngste barna i barnehagen”****Hvem er du**

Hva er din stilling? (barnehagelærer, pedagogisk leder)

Hvor lenge har du jobbet som barnehagelærer/pedagogisk leder?

Hvor tok du din utdanning?

Liker du å være ute på fritiden?

(I så fall, hva er det du setter pris på med å være ute?)

Stilling til tur

Hva er dine første tanker hvis noen sier at dere skal på tur med barnegruppa?

Hva er det som gjør at du opplever det slik?

Hvor ofte er dere på tur, og hvor lenge?

Har du noen erfaringer fra tur med barnegruppa som du ønsker å dele?

Hvorfor tror du det ble slik?

Er turen planlagt, eller blir den ofte spontan?

Hvem bestemmer hvor dere skal på tur?

Barns medvirkning på tur

Hva legger du i begrepet medvirkning?

Kan du komme med noen konkrete eksempler på hvordan dere legger til rette for at de yngste barna skal få medvirkning på tur?

Hvor ofte endrer dere tur planen fordi dere følger opp noe barna har blitt interessert i?

Hvilke utfordringer ser du i arbeidet med å gi de yngste barna medvirkning på tur?

Hvor ofte reflektere personalet sammen over barnas medvirkning på tur?

Hva tenker du skal til for at de yngste barna får gode opplevelser på tur?

Avrundning (Bare tre spørsmål igjen)

Hvordan synes du dette har vært?

Er det noe mer du ønsker å legge til?

Er det noe du har blitt mer bevisst etter dette intervjuet?